

ԱՐԵՎԱԿ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 2

ԸՍԹԷՌԻՆ, ՄԱՅԻՍ 26 1888

ԳԻՆ 6 ՍԷՆՔ

— ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ —

Տիկ. — Ելիգա ժ. Նիքոլան. — Յիսնամեակ
Գեր. — Զ. Գլուհ Գլ. Ալիշանի. — Ելեքարական
Լոյս. — Վիլիմ Կայսրն ու միամբտ Գիւղացի
մը. — Քաղաքական. — Զանազան Լուրեր. —
Հանգուկ թիւ 1. — Ծանուցումներ,

ՏԻԿԻՆ ԵԼԻԶԱ Ժ-ՆԻՔՈԼՍԸՆ

Մեր կիներն ու Ամերիկացի տիկիներն —
Նիւ Եորքի Թերմերուն կին-աշխատակիցք ու
խմբագրու լինին. — Նիւ Օրլէանի Փիքայն Լրա
գրի տէրը:

Գուցէ համեմատութիւն մը ընելու
հարկ չկայ գիտնալու համար տին մեծ
տարբերութիւնն, որ հայ կիներն կը բաժնէ
ամերիկացի տիկիներէն, Այս վերջինք կը-
թուծեան սանդուղի բաժնադրին տա-
տիծանին վրայ կանգնած են, մինչ առա-
ջինք գեւ. քայլ մանդամ բարձրացուցած
չեն ամենախոնարհ աստիճանին հասնելու
համար: Մեր մէջ գրադէտ կիներն կամ
օգիտութեան մատերու վերայ կ'սլակի եհամ-
րել, մինչ ամերիկացի կըթեալ ուհի-
ներու թիւն թուարանութիւն նոր սոր-
վիլ սկսող աշակերտ մը գծաւարաւ կը
յաջողի կարգաւ: Հայ կանայք ընդհանրա
պէս տան չորս պատերէն դուրս բան մը
չեն գիտեր, մինչդեռ հոս գեղեցիկ սեռն
գիտէ ամէն ինչ որ ծածկուած չէ մարդ-
կանց աչքերէն: Ինչ ահագին տարբերու-
թիւն... Սակայն հայ կիներն ալ առաւել-
լու թիւներ ունի և ինկելի ձիւքեր որոց
հետքն իսկ գծաւ է գտնել ոչ միայն այս

այլ և լոյրը քաղաքակրթեալ աշխարհի
մէջ: Այդ ձիւքերն ու առաւելութիւն-
ներն վնասուելու է բարոյականի, ընտանե-
կան կենաց ու հաւատարմութեան վեր-
բերեալ խնդիրներու մէջ միայն: Այլ սա-
կայն որչափ երջանիկ են այն ազգերն,
որոց կիներն կըթեալ լինելէ զոտ օժտեալ
խիղ են ալեւերցի կնոջ յատուկ ձիւքե-
րոյն, եթէ երբէք յոյսովս ազգ մը կայ
աշխարհի մէջ, Ամերիկացի կնկան մաս-
ւորապէս կալուածութեան աստիճանն ու
ասոնց ինչպէս հսկայաքայլ յառաջանալն
ցոյց տալու համար՝ կրնանք մէջ բերել Նիւ
Եորքի գեղեցիկ սեռն: Դեռ քսան տարի
առաջ յիշեալ աստանին մէջ քսան կիներ
ու օգիտութեան միայն կային Լրագրաց աշ-
խատակցող, բայց այսօր ճիշդ երկու
հարիւր անձ գեղեցիկ սեռի անդամ-
ներէն տեղւոյն լիկ Լրագրաց ու պարբերա
կան հրատարակութեանց իմացութեան
մէջ նշանաւոր տեղ մը կ'ունենն՝ առանց
սակայն հաշուելու նոյն սեռի հիշմանկ-
ներն, վիսրասաններն, գիտնականներն,
վարժուհիներն և այլն որք հազարնե-
րով կը հաշուին նոյն աստանի մէջ: Բայց
պէտք չէ կաշծել թէ Միացեալ Նահանգ-
ներու ուրիշ քաղաքներն այս մասին Նիւ
Եորքէ վար կը մնան չառ: Հիւսիսէն մինչ
հարաւ, արեւելքէն ցարեւմուտք կ'ալու
թիւնն ու յառաջդիմութիւնն իրենց ձեռ-
քերն տարածած են իգական սեռի վրայ,
թէպէտեւ Նիւ Եորք, երկրի մեծագ յոտ-
անը, ամենէ յառաջադէմ ու վաճառա-
չահ քաղաքն ի հարկէ առաւելութիւն մը
ունի այս մասին ուրիշ քաղաքներու վրայ:

Ալադնի «Էքսպրես» լրագրին մէջ կը կարդայինք դեռ քանի մը օր առաջ Նիւ Օրլէնսի «Փիքոյըն» լրագրի խմբագրատան տնօրէն վրայ կարեւոր ծանօթութիւններ ուղղ համառօտութիւնն աւելորդ չէ ներկայացնել մեր ընթերցողաց ուշադրութեան, վատահ գործը որ հետաքրքրութեամբ ու զօրմէս մը պիտի կարդացուի:

«Փիքոյըն» լրագրոյն խմբագրատան տնօրէն Տիկին Ելիզա Յ. Նիքոլըն եղանի է բոլոր երկրին մէջ: Երկրագնաւոր վրայ դանուած կին-խմբագրաց մ ջ մշակածն է այս որ կը կառավարէ նշանուոր քաղաքի մը մ. ծ օրաթերթին, իրը Տէր, խմբագիր և կառավարիչ: Կին-խմբագիրն ո՛չ միայն թերթն կը գտնէ իր պաշտօնն, ու անվաւ յայն ամիսն որ կը նստի գործելու, այլ օրէ օր կընդունակէ ու կը բարեկարգէ թերթն, որոյ 85,000 տպագրի պարտքը վճարել յաջողցու լրագրի գլուխն անցնելէ մ. քանի տարի վերջ:

Քանի տարիներ առաջ ամառ մը Օր. Ելիզա, (այժմ Տիկին Նիքոլըն) ուղի բաժնատեղծութիւններն դեռ նոր սկսած էին մեծ համար ստանալ ամերիկեան լրագրաց մէջ Սարադիայի, կողմերն գնացած լինելով՝ անկէ Նիւ Օրլէնսի «Փիքոյըն» լրագրին քանի մը ընտել թղթակցութիւններ կը զրկէ որք մեծ ընդունելութիւն կը գտնեն, անանկ որ Օրիորդն վերագաւառուին պէս նոյն լրագրի գրական բաժնին խմբագիրն կ'անուանուի: Շատ չանցած Ելիզա կամուսնանայ նոյն լրագրի խմբագրին, գնդապետ Հոլլըրոքի հետ՝ առանց սակայն իր պաշտօնն թող տալու: Այսպէս երեք տարիներ անցնելէ վերջ Պ. Հոլլըրոք կը մեռնի՝ թողլով դեռաւոր այրուին իր բոլոր հարստութիւնն ու լրագիրը որ 85 հազար տողորի բաց մ'ունէր: Հանգուցելոյ Տիկինն կը շարունակէ հրատարակել Պիքոյըն իւր խմբագրութեամբ: Փոստարան, բժիշկ ու երեք բարեկամներ ի գործ տեղը կը խրատեն զինք խափանել լրագրին՝ մ. ծ օր. թերթ մը կառավարելու գործն իրեւ ծանր ու անտանելի գտնելով կ'ոճ մը համար. բայց քաջարի Ալլըն կը ծառայէ հաստատուն

սկզբունքի. «մէջը չ'գիտէր թէ կոնայք ինչեւ կընան ընել, կըսէ նա, կ'ինքն գիտեն միայն իրենց կարողութեան աստիճանը: Այս նոր խմբագրի իշխանութեան ներքեւ լրագիրն կսկսի յառաջանալ: Երկու տարի այսպէս շարունակելէ յետոյ այրին Ելիզա կամուսնանայ իր թերթի ընդհանուր տնօրէն, Պ. Նիքոլընի հետ որ Գնդ. Հոլլըրոքի մահու ընէ վերջ Ելիզայի ամէնէ մ. ծ աջակիցը եղաւ:

Տիկին Նիքոլընի թերթն 50 տարեկան է այժմ, ու իր նոր խմբագրութեան օրովն է որ փառաց դադարածն էին է յաջորդած հասնիլ:

Կուգէ՞ք նոր բաներ լսել Հրատմա-
լորակին վրայ. Կարգուցէ՛ք դաւող
շարթուան ԱՐԵՎԷԿԻ
Գլխ վեց սէնթ

ՅԻՄՆԱՄՆԱԿ

ԳԵՐ. Հ. ՂԵՆՈՆԻ Վ. ԱԼԻՇԱՆԻ

Լրագիրք ոմանք ազգայինք քանի մ'անգամ ծանուցին և մեզմէ ալ խնդրեցին՝ որ Բազմա-վիպի միջոցով ստոյգ ծանուցանեմք իրենց, թէ ինչ է և ե՛րբ և ինչպէս պիտի կատարուի Գեր. Հ. Ղենոնի Վ. Ալիշանի Յորեկանն: Ստիպեալ գոհացնելու և չափըցնելու այդ հետաքրքրութիւնը, ինք ալ խնդրեց ի հրատարակութեանս՝ ծանուցանել հարցանողաց, որ՝ Ա. Շնորհակալ էր և է անոնց և ամենայն բարեխիտաց մտադրութեանը և բաշխելութեանը, զոր թէ՛ այս ամիս և թէ՛ այլովք մինչև հիմա յայտնած են իր հայրենական գրութեանց համար, և թէ՛ իրեն շատ և չափազանց իսկ համարած է և կը համարի այնքան ցոյցերը թէ՛ անցելոյն և թէ՛ ապագային համար, և փոփաքի որ բարեկամք այլ այսպէս համարին: — Բ. Իսկ Յորեկանին գալով, մեր Միաբանութեան սովորութիւնն է՝ անոնց՝ որ հասնին 50 տարի քահանայութիւն կատարել, ի լրման կէս դարուն՝ հանգիստ որ պտտաբազ

մատուցանել տալ, և ընտանեկան կամ վա-
նական խնդակցութեամբ մաղթանքներ ընել
իրենց մէջ: — Եթէ հաճի տուողն կենաց՝ քա-
նի մը տարի ալ շնորհել, հասնելու 1880
տարւոյն 10 յունիսի, անշուշտ այսպէս
կընէ նա իր միտքան երեք յարգոյ հոգեկից
և դատակից Եղբարց, որք են Հ. Աբրահամ
Վ. Ճարեան, Հ. Ղևոնդ Վ. Ալիշան և Հ.
Ղուկաս Վ. Լազեան: — Գ. Հետաքննոյ հա-
մար յաւելունք, որ Հ. Ղևոնդ Ալիշան՝ քան
զքաջանայութեան իրեն սիրելազոյն համա-
րէր զյանամակ ուխտի կրօնաւորութեան,
որ և լրացաւ և կատարեց ի սկիզբն այս ներ-
կայ տարւոյս և այնուհետեւ իր վիճակին յար-
մարտոյն և խնկելի համարելով զուսկիւն,
այժմէն ներսմէ խնդրէ՝ եթէ խաչ և մունջ
մնայ առ արտաքին փողս և ներքուստ յորեւան
յիշատակի:

(ԲԱԶՄԱՎԵՊ)

ԵԼԵՔՏՐԱԿԱՆ ԼՈՅՍ

(Շար. 1 Թուէն եւ վերջ)

Պալով ուղղակի աւելոյց վրայ գտնուած
Էլեքտրական լուսոյ հաստատութեանց որք ա-
հաղին գրամալ խոյ միջոցաւ բնդ հանրացո-
ցած են զայն՝ Նիւ Եորք քաղաքն առաջնա-
կարգ գիրք մուծի ամբողջ երկրին մէջ: Ըստ
ամենայն հաստատութեան՝ Հին թիւ Նոր
Սեյաւրհի մէջ չ'կայ քաղաք մը որ և Էլեքտրա-
կան լոյսի կիրառութիւնն այնչափ բնդ հանրա-
ցած լոյսոյ որչափ որ եղած է Նիւ Եորքի մէջ:
Այն քաղաքի ամենէ բազմամարդ ու մեծ պո-
լիտաներէ 10-երորդ և 11-երորդ ուղիներու
չ հերթող փողոցի վրայ կանգնած է Քոնսուլի-
տեյթա Էլեքթրիք Լայթ Քոմպանի կոչուած
բնկերութեան պաշտոնաւոր և հոգակալ պոչ-
տանաւորը, այն փողոցէ 510 թիւէն սկսելով
մինչև 554 թիւն զետեղի վրայ վեց բարկերու
բաւանդաւ շէնք մը որոյ կառուցման համար
միլիոններ ծախուած է ցարդ: Ելեքտրական
լոյս աշտաղքիւն յատկացեալ այդ հսկայ շէն-
քին մէջ զետեղուած է տասը հարար ձիերու
զօրութեամբ շողեշարժ մեքենաներ որոյ օրա
կան արտադրութիւնը տասը հարիւր և ալ
աւելի կանթիկաւ լոյս կը մատակարարէ իւ-

րաքանչիւր կանթիկ 50 կամ 100 ճրագի լոյս
ունենալով: Ընդ հանրապէս մէն մի կանթիկի
լոյսն վեց ճրագի լոյսի հաւասար կ'նկատուի,
ուստի յաճախորդք քանի անգամ վեց ճրագի
լոյսի պէտք որ կողմն կարող են ստանալ ըն-
կերութեանն որոշեալ գումար մը վճարելով:
Ելեքտրական կանթիկ մը եթէ իւր որոշեալ
ճրագի զօրութեան մէջ վառ պահուի առանց
աւելցնելու կամ նուազցնելու լոյսի ճառա-
գոյթը՝ ու թէն հարկւրէն մինչև 1,000 ժամ
վառ պահել կարելի է առանց որ և է խնամոյց:
Իւրաքանչիւր կանթիկ որ վեց ճրագի լոյս կու-
տայ մէն մի մեքենական ձիու զօրութեան մէկ
հարկաբերորդ մասը կը մոխի իւր արտադրիչ
լուսոյ, ամանկ որ հարկ եղած ձիու զօրութիւնն
բոլորովին աննշան բան մի է Էլեքտրական լոյս
առաջ բերելու ձևանարկին մէջ, եթէ Նիւ Եորք
քաղաքի այն Բնկերութեան նման պարտաւոր
ըլլայ բնկերութիւն մը օրական 10,000-է աւել-
ի լոյս մատակարարել քաղաքին: Այս իսկ է
կ'ընէ Նիւ Եորքի Բնկերութիւնն: Փիտտ թիւնն
և սորա կոչումն ունեցող համալսարանի գիտնա-
կանք որք անխոնջ աշխատութեամբ կ'կատարե-
լագործեն իրենց գիտական՝ գործնականապէս
օգտակար ընելով զանոնք մարդ կութեան:
Բնութեան գաղանկաց թափանցելով իսկապէս
յաջողելու բազմին հետ առաջին դժուարու-
թեան որ կը պատահին հարկ եղած գաղանկա-
պահութիւնն է: Փիտտ թիւնն զաղանկք թու-
գուն պահելու բնական փոփոքն ու ջանքը կը
բազմի ուրիշ աւելի կարեւոր դժուարութեան
մը և այն է նորածին զուստց զործնական կի-
րառութիւնն ի գործ զնէլ կոչուած գործաւո-
րաց և արհեստաւորաց ընտրութիւնն որոնց
զաղանկապէս չ'մեկնէ կախեալ է գիտի յա-
ջողութիւնն իրեն շահաւոր ձևանարի: Այն
զլիտար դժուարութեան մաս չ'իւրեք յաղ-
թած է Նիւ Եորքի Բնկերութիւնն՝ իւր ամէն
պէտքերն իւր իսկ ձեռք մատակարարելով
առանց այլոց աջակցութեան: Հետեւողս ուշ
թիւ մայն հարկ եղած լամպրներն կամ կան-
թիկներն կը շինուին այն գործարանին մէջ,
այլ և Էլեքտրականին մէջ մեծ գեր խաղացող
գալպանն կամ ամուխն անգամ կը պատրաս-
տուին հոն: Այս կերպով Բնկերութիւնն յա-
ջողած է ամբողջ պահել իւր արհեստի ամէն
ձիւղերն մի յարկի ներքեւ, հարկաւոր որ գոր-
ծաւորաց և արուեստաւորաց ապրուստ մատու
կարարելով՝ առանձնիւ և է զաւանդեք զւար-

տալու : Անտ հարկ է վերադառնալ յիշել փան-
սիկ փանիոյ Բողոքնաւարդ օյլ բլմկնի ընկերու-
թէան Ատենապետի պատանդանքը , հանդէպ
եւեքարական լոյսի բնկերութեան և սորա արե-
գակնաման լոյսերուն , որոց բոցածածանջ
միանգամայն տհեղ իսկ անմիտ փայլն քաղա-
քին զիշերներն իրապէս կէս օրի փոխած են :

Եւեքարական լոյսի բոլորովին կը սար-
բերի քարիւղի կապոյին և այլ լոյսերէ , այնու
զի եւեքարականն աւելի ւսով աւելցոյն է , և
նմանութիւն ունի լուսնի՝ քան արեգական
լոյսոյն , ու աստղոյն նման կը լուսաւորէ ա-
ռանց ոչերկու : սչքերդ կը չլացնէ աստեց
նրաւոր : լոյս՝ որ մեզմ է , միանգամայն սղ-
ղու : փայլակնման , հիանալի և ահաւոր : այլ
լոյսոյն մը պէս անմիտ սրուն ազդեցու-
թիւնն պաշտօնաւ հիանալի է , տեսակ մը հրա-
պոյ : ունի մտղկոյնն ու նայնափրութեան
վերայ սրուն նման և ս'չ իսկ Աւագակը կ'սղ-
ղէ : Չարմանալի չէ ուրեմն իր ասեք թէ
նիւ ետք քաղաքին մէջ չ'կայ շէք մը , բնա-
կարան մը , փողոց մը , կոյտան մը , կամ կը-
սակ մը ուր ոչինչ հրաշալի լոյսը իր ճառա-
զոյթներովն չ'լուսաւորէ մէկ կամ աւելի եւեք
արական լամպարներով որոց ամառական ծախան՝
բազմամամբ կ'զոյն լոյսերու տնչան յաւե-
լում մը միայն ունի , իսկ արատ գրած լոյսը
հարկաւորապէս աւելի զօրաւոր և սղղու է :
Վեց ճրագի լոյսով եւեքարական կանթեղ մը
չարտօմական շարս ստարի ծախքով ստանալ
կարելի է , իսկ ճրագներու թիւն որչօ փաւե-
լի լինի , ծախքը համեմատաբար կը նուազի :
Եւեքարական լոյսի կանթեղ մը ունենալ փա-
փաքողք Բնկերութեան իմաց կուտան զոյն
զրաւոր կերպիւ , ու Բնկերութիւնն անմիջա-
պէս իւր գործաւորներու միջոցաւ թեկերն ,
լամպարներն և այլ ամէն բան կը տեղաւորէ՝
աստեց յաճախորդէն մէկը ու մայ պահանջելու :

Վերջացնելէ առաջ բռնեք թէ եւեքարա-
կան լոյսերու արդիւնաւորութիւնն և կատա-
րելութեան հասնիլն պէտք չէ որ վերջնական
նկատուի , զի գիտութիւնն այս մասին իր վեր-
ջի խօսքն բաժն չէ տակաւին և ժամանակը
անխառն հանալի է :

* * *

ՎԵՐՋ

ՎԻՆԻՍ ԿԱՅՍՐՆ ՈՒ ՄԻԱՄԻՏ ԳԻՒՂԱՑԻ ՄԸ

Գերմանական Echo լրագիրը պատմում
է հետեւեալ զեղեցիկ անեկդ օտը հանդուցեալ
Վիլհելմ կայսրի կեանքից : Մի քանի տարի
առաջ կայսրը և մի քանի գերմանական ուրիշ
բարձրագոյն անձինք որոնք են գնում հարկը-
առատօղի անտառները : Որտե՞ ժամանակ կայս-
րը իրան փոքր ինչ տեղար է զգում և ուզում
է վերադառնալ հարկառատօղի ամառը ,
բայց Սակսոնիայի թագաւորը և Միլիկերուզի
մեծ-ղութար չեն թողնում որ ձեռներն կայսրը
ստով մեկակ զնայ և ստեղծարկում են ուղեկ-
ցիկ նշան : Անտառից զուրս զսլով և հառնե-
լով խնուզուն , որ ստանում է զկտի ամառը ,
երեք իշխաններն հանդիպում են մի զիւրա-
ցուն , որ մի աղլ էր քնում ամիսի ուղիւ-
թեամբ : Երեք պաշտենքը , սրանք որոշոյ-
ների զգեստներ ունէին հագած , խնդրում են
զիւրացուն հասցնել ինչ անց մը չէ ամառը : Գիւ-
ղացու համաձայնութիւնը ստացած լինելով ,
երեքն էլ նստում են աղլը : Սակայն ճանա-
պարհին զիւրացին իր ձիերը քշելով հետա-
քիջ գնում է իմանալ թէ սվքեր են սլղ-
պաշտները . . .

— Գաւթ ս'վ էք զիմում է նա աղլի մէջ
նրա տղերից առաջ ինչին :

— Ես Միլիկերուզի մեծ-ղութան եմ ,
պատախտանում է սրտաւոր :

— Օհօ՛ , ասում է ձեռնակալով զիւրացին ,
հաւատացած լինելով , որ սրտաւոր հանաք
է անում :

— Իսկ զուր ս'վ էք , հարցնում է նա
երկրորդին :

— Ես Սակսոնիայի թագաւորն եմ , պա-
տախտանում է երկրորդ որտորը :

— Այդ էր պակաս , քանի գնում ենք՝
բարձրանում ենք աւախաններում , ասում է
զիւրացին , աստիկ ձեռնակալով :

— Վերջս պէս զուր ս'վ էք զիմում է նա
երրորդ ճանապարհորդին :

— Ես Գերմանիայի կայսրն եմ , համեստ
կեղտով պատախտանում է երրորդ որտորը :

— Այդ արդէն չօրից գուրս է , բացա-
կանում է զիւրացին : Ես երբէք չէի կարծում
որ ձեզ պէս հաս կասէ և օրինու որ պարտն-

ներս աւարտութիւնն դանկին փշել և մեզ պէս հասարակ մարդ կանց ծաղրել ու խաղել . . . այդ պէսի տխուրներս ամէն մարդ կարող է իրան յատկայենլ . . . Եթէ այդպէս է, ևս էլ ձեզ կտեսնեմ թէ ևս ով եմ . ևս պարսից չափն եմ, աւելցնում է բարկացած ձայնով :

Այդ խօսքն ասելուց յետոյ կռաւարտն շատ եկաւ իր նստարանի վրա և մինչև ամբողջ հասնելը այլ ևս չէր խօսում երեք ճանապարհորդներին հետ, որոնք չէին կարող զուգել իրանց բարձրաձայն ծիծաղք :

Սակայն ամբողջ հասնելուն պէս սրբան դարձնաւ մնաց և մի և նոյն ժամանակ որքան փոխեցաւ էլ միամիտ գիտացին, երբ ամբողջի ծառաներից իմացաւ թէ երեք պարտններին տաճր ուղիղ էր իսկ փշողը ինքն էր դուրս եկել, իրան պարսից չափ անուանելով :

(մշակ)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Միտցեալ Նախնայաց քաղաքացիքն յառաջիկայ աշնան պիտի քուէարկեն նախագահի և այլոց բնարութեան համար : Գուրս թող լռել երկրորդական կարծիքս թիւն անեցող բնարի ինքնին՝ ամբողջ երկրին ու չաղբութիւնն նախագահական դահին բնարի ի անձին վրայ կեդրոնացած է, ուստի առաւել ուր միւս բաւար բնարի ի պաշտօնեացք նախագահի հոտանքին առջև կը քշուին առանց իրենց կողմանէ մեծ ջանքերու : Նախագահական ակտի թեկնածուն իւր ժողովը պահանջ թիւն ու աղագնջութեամբ կարողանալ, սոցա բնարութիւնն է երկրի թէ ամեն ջանք և ամէն գոհողութիւն պէտք է ամբարձուած լինի նախագահի անձին վրայ : Նախագահն է արեգակը, ուստի չարքը կը դառնան մարդակը, ամէն գործ թիւն տառնալով իրմէ, առար նման է նախագահական բնարութեան գործ թիւնն Ամերիկայի մէջ : Բնամիտք կը քարոզեն և շատեր կը հաւատան թէ Միտցեալ Նախնայեքը ծնող ամէն քաղաքացի նախագահի ակտիւ բողոքու հաւատարմութեամբ ունի, թէ լինի աղքատ թէ հարուստ, գիտուն թէ անուս : Ասիկայ մեծ սխալ մ'է, անպարտ թիւնն արդիւնք միայն : Ծնմարիւթ թէ ամէն քաղաքացի նախագահ բնարութեամբ իշխանեքն ունի, ճիշդ է՝ չոք : որ

ամէն անհատ հարուստ լինելու իրաւունքն ունի անխտիր, այլ ապրքեր բան է իրաւունք և տարբեր բան՝ զայն ձեռք բերելն, և կը հեռացունենք թէ այնչափ դժուար է և այնչափ անխտիր քողաքացուց կամքն նախագահ լինելուն, որչափ որ դժուար է հաւատանալ, որովհետեւ մենք ամէնքս ալ հաւատարմութիւն կը փոփոքինք տառ, աղաքացի չէ թէ ամէնքս ալ մի և նոյն տարիքն ունինք զայն ձեռք բերելու համար : Իբրեւ նախաբան Սալլուստի Տմն մէջ բող միւր բողի մի խաղն է, ոչ այլ ինչ : Գիտուն թիւնն, արժանիքն, հարստութիւնն կամ ժողովը պահանջ թիւն ձայն չունին այս բնարութեան մէջ, յար և նման այն ցանկալի հարստութեան զոր տառնալու համար ոչ գործունէութիւն, ոչ անտեսական օրինաց գիտութիւն և ոչ իսկ ինչպէս որ շատ անգամ կը տեսնուի՝ պաղ թիւն արտանական հաշուց մնայ փոքր ինչ տեղեկութիւն հարկաւոր չեն, զի բողն է որ կը ծածաղի, և բողն է որ պիտի չորչնէ, ոչ ջանքը մնայն : Այդ ի պարտաւայն մէջ և յառաջիկայ նախագահական բնարութեան գանձարաններն, ինչպէս որ ուրիշ տարիք ալ բնար է, Թամիլարական այն է որ զի նախագահն, իսկ Հանրապետականներն չաղապարտած են մէկէ աւելի յաւանդեցողութեան անուններն հաւել նշանակելնք ի գիտութիւն Առաջին և միւր թիւնն ունի Պիլլին որ աղեալ բնարութեանց աստի անյաջող եղաւ : Թէ և բողմա՝ տարիներէ ի վեր կը ջանար, բայց միւր առանց արեւ է աղեալեանց բող կը մնար : Նախագահական գահի երկրորդ թէ նաժուհի է Պարսն Շըրմին, ծերակայութեամբ և նշանաւոր անգամ որ տառնալուն անգամն լինելով՝ այս տարի կը փոքրէ իւր բողն ու կ'յաւակնի յոյժ ժողովը պահանջ թիւնն, շնորհիւ Զօտ Երմանի, վերջի պատերազմի գիտցողներէն մին ուր կը բողն է ինքը : Իսկ Հանրապետականաց երկրորդ գանձարանն Նիւ Յաքի գիտաւական, սեղանաւոր ու քաղաքացիաւ պարսն Չանի Տիփին է : Իբրեւ կարի ժողովը պահանջ տեսնալու, գիտնէ ամէն կողմէի հրաւիր կատանայ ճաշելու և խօսելու համար որոյ մէջ բող հանրապէս մեծ աղմուկ կը հանեն իւր նորանոր փոքրապետութիւններ : Մեր համառօտութիւնն կարելի է տեսնել թէ ոչ մէկն այս գանձարաններուն ունին այն կարեւորութիւնը, որ թէ իբրեւ մարդ և թէ իբրեւ բողապէտ արժանի լնէ զիրենք այդ բարձր կոչման :

Սակէ զսա յայտելի է թէ քաղաքապետութիւն
երջում զիտութիւն մը կայ, զոր ստանալու
համար հարկ է փարձառութիւն ունենալ. փար-
ձառութիւնը համար քաղաքապետական սա-
ղարկին մասնելու է, և այս էր նշանակէ կառա-
ւարական պաշտօն, ներքին թէ արտաքին:
Հանրապետականաց բնութեւ իջ գործի են այս
յոտակութիւններէ. ո՛չ առթիւն ունեցած են
և ո՛չ այն կարողութիւնն ունին որ ահա՛ ա-
ժեշտ է երկիր մը սպառնալու և առաջարկու-
համար: Եւ րոպից մէջ քաղաքապետաց զգ-
րոյն կը համարուի արտաքին գործաց նախա-
րարութեանց պաշտօնատուններն, ուր պարզ
զրազիր կամ թարգման մը լինելով կ'սկսին
աշակերտութիւն ընել. երկրաւարողք, աստի-
ճան ստանձնող յառաջանալով ըստ արժանի
երբեմն փոխ—հիւ պատուութեամբ, երբեմն
գեղարմատանց քարտուղարութեամբ և երբե-
մն հիւ պատուութեան պաշտօնն փարկով կը
համեմուն այն բաժնի կոչման զոր քաղաքապե-
տութիւն կանուանենք, ու կը գտախորտ-
կուին քաղաքական խնդրոց, համապայլուն օրի-
նաց, մեծ տեսութեանց հիմնական կանոննե-
րուն ու գաշնող ըստ իւրեանց մէջ: Սոցա և ո՛չ
մէկը կայ ամերիկեան քաղաքս զիտութեան
մէջ. ինչ որ հարկ է հանրային լինելու համար
այն ալ նախ քիչ շատ օրէնադիտութիւն սոր-
վիլն է. օրէն սկստութիւն ոչ թէ միջնադարին,
այլ լոկ տեղական օրինաց վրայ գոյգն ինչ
զիտութիւն՝ ասեմարան լինելու, քաղաքա-
կան կուսակցութեանց օժանդակելու և վեր-
ջապէս ժողովրդական ըլլալու չափաւորան:
Անգամ մը որ մէկը փոքր ինչ ժողովրդական
կրկնայ՝ անոր տաղարկի կայ յառաջող խնու-
թեան. մինչև իսկ նախադասական աթոռ
բազմելու հասանալանութիւն կայ, այլ սա-
կայն գիտնալ հարկ է թէ այն տեղական ար-
ժանիքներն ունեցող անհատից թիւն հազար-
ներու կը համեմ. երկիրը լի է ամերիկեան
քաղաքապետներով, հետեւապէս բազմն է որ
պիտի ընտրէ սոցա մին ամէն չորս տարին
անգամ մը բազմիլ ի Եպիստակ Տան. ոչ թէ
զիտութիւնը, տաղանդը կամ արժանիքը
տաղանդից, անցեալ նախադասներու ցանկն:
Սոցա նախադասաց և ո՛չ մին ժողովրդեան գա-
տուն կը վերաբերէր, ասանք տեղայն քաղա-
քապետաց խումբին պատկանող անհատներ
էին, որոյ պաշտօնն է խնդիր յարուցանել,
յուզել, արամարանել և քուէի գնել առա-

ջարկեալ խնդիրներն՝ կուսակցութեան ընտ-
րել ինն յաջորդութեանը գոհելով արդարու-
թիւնն, իրաւունքը կամ ժողովրդեան փա-
փաքը: «Նպատակը կողմարացնէ միջոցը»
փարգապետութեամբ զինեալ՝ անսովոր խոր-
դակութիւնն գործեն յաջորդութիւն ձեռք բե-
րելու համար: Ո՞վ ըսած է այն սպաննութիւն-
ներն որք տեղի կ'ունենան ընտրութեանց ժա-
մանակ: Քանի՞ անմեղներ կը գոհուն կուսակ-
ցութեանց կրկն. և ինչու — անհատական չա-
հուց՝ տիրապետութիւնն՝ ի վնաս հանրային
չափուց: Այս է ըստ մեզ՝ Միացեալ Նահան-
գաց կառավարական զրաթեան յոսի կողմը:
Եւ ահա այս հանգամանքներով օժտեալ ան-
ձինք են որ կը յոտան ընտրութեան բազմին
արժանանալ: Իսկ ժողովուրդն պարզ խնդրով
մէջ այն քաղաքապետաց ձեռքին մէջ: Ընտ-
րելեաց ցանկէն զուրա մի արժանաւորի քուէ
տալու իրաւունքն ունի՞ ժողովուրդը — ո՛չ:
Եւ ո՞վ կը պատրաստէ այդ ցանկը — սպառն-
ալէս քաղաքապետք: Սոքա են նաև որ կուսա-
նան քուէներն, իրենք են որ կը համբն զնա-
նաք և իրենք կը ծանուցանեն արդիւնքը:
Իսկ ժողովուրդը, այս ազատ ժողովուրդն
կուրօրէն կը քուէարկէ իւր կուսակցութեան
պատկանող քաղաքապետաց ընտրած անձի հա-
մար, ասանց երբեմն անունն իսկ ըսած լինելու,
բաւական է որ ընտրելի աստճարկուած է իւր
կուսակցութեան կարման: Ռամկավարակա-
նաց կուսակցութեան պատկանող իսլամացի
մը ըսած է թէ «ստանալին իսկ քուէ կու-
տամ եթէ իմ կուսակցութիւնս պահանջէ
ինձմ, մենք ամենքս ալ զիտնք թէ ստա-
նան այնչափ փափաքելի գանախառտ մը չ'է
թէ և»: *

— Ինչպէս որ ծանուցուած է վերջին
երեսին մէջ, հոգեւրդս Ներսէս պատրիար-
քին ու Հ. Արիշանի պատկերներն կը վա-
ճառուին խմբագրութեանս քով՝ եւ կու-
տարբեր մեծութեամբ: Առաջինը 5 մետ-
նաչափ երկայնութիւն ունին և 3՝ լայնու-
թիւն: Վերջնոց երկայնութիւնն է տասն
մետնաչափ ու լայնութիւնն է ութ միայն:
Այս տեսակին թանձրաբաւն է իստ
փայլուն առաւակիւսի լայն գծով չրջա-
պտտուած: Ամէն հոյ մարդ իր տան մէջ
ունենալու է յոս ընտիր պատկերներէն

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Կ. Պոլսոյ Ս. Պատրիարքի հրաժարականն բացարձակապէս մերժուած է Վեհ. Սուլթանի հրամանաւ :

— Կը լսենք թէ Մանթովիտի մէջ 10-ի չափ Մշեցի, Վանցի ու Քարբերդցի հայեր կան այժմ : Մանթովիտի հարաւային Ամերիկայէ մէջ է : Տեսնենք հայ դաշնակաւնաց ծայրը հիւսիսային Բեւեան երբ պիտի կարողանայ հասնիլ :

Գիտելիզուի ինն մեծ յառաջադիմութիւն կրնէ ամէն կողմէ Եւրոպոյ մէջ սոցալատիկ 22 փուսեր կան, իսկ Միացեալ Նահանգաց մէջ եօթն : Մինչև ցարդ Գերմանիոյ մէջ 800, Իտալիոյ մէջ 605 և Միացեալ Նահանգաց մէջ 41) ննջեցեալ մոխիր փոխած են : « Հող է իր և մոխիր դարձցիս » այս է արդի պատգամն :

— Նիւ Եորքի թերթերէն մին կը պատմէ թէ Անցեալներն մէկը ճաշարան մը կը մանկ իր չան հետ մէկտեղէ : Շունն կը նստի սեղանի մը առջև ու տարօրինակ ծայնով մը կտոր մը միս կը խնդրէ իրեն համար : Մտա նստող մէկը գայտ լսելով « խօսող շունն » գնել կուզէ : Վերջապէս համաձայնութիւն կը գոյանայ ու 400 անգղ. ասիլի փոխարէն տարօրինակ խօսողն կը վաճառուի, չունեն գայտ տեսնելով բարկացած կրտէ իր տիրոջ « քանի որ կը վաճառուս գիտ, ևս ալ կուխտեմ այսու հետե չի խօսիլ ընտ » : Օրեր կանցնին, բայց շունն հաստատամիտ է չի խօսիր :

Հուսկ ուրեմն խնդիրն ստիկանութեան կերթայ ու վաճառողի սրտայնախօս լինիլն կատուգուի, ու անպարտ կարծակուի, վառն գի ինքն չէ առաջարկած շունն վաճառուի :

— Վերջի շարթուս մարդաստղանաց թիւը 158 ի հասաւ որոց մէջ ամուրիք ըստուար մեծամասնութիւն կը կազմեն :

— Միւթոտական կոչուած աղանդաւորք իրենց ժողովներու մէջ կիներն իրր ներկայացուցիչ ընդունիլը մերժեցին :

— Անցեալ ամսոյ 25-երորդ օրն Եւրոպայէն առաջին անգամ Ամերիկա եկող չոգե նաւուց գալտեան Յիսնամեակն էր : 1858 ապրիլ ամսոյ 25-ին երկու չոգենաւներ հասան Նիւ Եորքի նաւահանգիստն, մին Լոնտոնէ Սիւրըն անուն 70 թօնօ, միւսն Կրիթ Վեսթըրլն 730 թօնօ Պրիսթոն, որոյ երկուքին ալ

անիւները երկու կողերու վրայ էին : Ականաւաններ կը պատմեն ժողովրդեան ու առեւնին լրագրաց զարմանքն որք չէին հաստար թէ կարելի էր չոգենաւով անցնիլ զՈվիլիան վասն զի կը կարծէին թէ Ատլանտանն անցնող չոգենաւ մը բաւական ամուս ամբարեւուսեղ չի պիտի կրնար ունենալ կամ ուրիշ բեռան տեղ չպիտի մար :

— Նիւ Եորք Մէյլ Լըս զիւր կ'պատմէ թէ քաղաքին լուցիկ շինելու գործարաններէ մին օրական 5 միլիոն լուցիկ կը շինէ, երեք 100-ի չափ գործաւոր աշխատեցնելով : Քինին կամ սուլ ֆաթօ կոչուած դեղը պատրաստելու յատուկ 18 գործարաններ կան որոնց տարեկան արտադրութիւնն է իրր 2 միլիոն օխոյ սոցա 4-ը Ամերիկայի մէջ են, 6-ը Գերմանիոյ, 5-ը Գաղլիոյ, և 5-ը Անգլիոյ մէջ :

— Փարիզէ քաշուած հեռագիր մը կըսէ թէ Պ. Հէրան 800 միլիոն ֆրանք գրամազուլուս ունեցող ընկերութիւն մը կազմելու վրայ է՝ զԳաղլիա և զՌեպուբլիկ հսկողական կամուրջով մը կապելու համար Մանչի վրայէն :

— Շարթուս մէջ ստեղծած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Միջագետաց մէջ ջուրերն յորգելով հինգ հարիւր հոգի հեղձամահ լրած են : Մանրամասնութիւնք չկան :

— Վերջերս բարձրագոյն իշխանութեան հրամանաւ գերութիւնն ջնջուած է վերջապէս Պրազիլիոյ կոյսրութեան մէջէն : Այս խնդրոյ համար քսան տարիէ ի վեր շարժում կա՝ ծերակուտին ու երկրին մէջ : 1886 մարտի վերջերն Պրազիլիոյ մէջ 567,906 գերի կար, իսկ 1870-ին գերեաց թիւն 1,400,900 էր :

— Սչխարհիս ամենէ մեծ բամբակի գործարանն Ռուսիոյ մէջ կը գտնուի : Այս գործարանն մէջ կաշն ունի 7,000 գործաւորք :

— Վիլիլմ Վ. Կիլոս, Չիքագոյի Նշանաւոր « կաթ թրթթ » անուն ընկերութեան գլուխն տասնեակու տարի առաջ մէկ տղար չունէր, բայց սոյս իր հարստութիւն 10 միլիոն տուար է :

— Պարոն Պիլնէյ ծանօթ գուարճախօսն կը գրէ լրագրաց « երկու օր առաջ Վաւմ. անձիս հետ տեսնուելով որոշեցի ոչ՝ Հանդափարականաց և ոչ՝ Ռամկաւարականաց ընտրելի չրլլալ և հաճեալք վաւս ծանուանել աշխարհի » :

ՀԱՆՅԵԼՈՒԿ

Թիւ 1

Նստանիմ վեց տառ,
 Շինեն երեք բառ.
 Մինն է երկաթանկ,
 Մնացեալք մէկ—վանկ:
 Առջինն գլխատես,
 Գլուխն է անշարժ.
 Զիւնի պէս ձերմակ,
 Սակոյն չ'ունի կեանք:
 Իսկ մարմինն փախչի,
 Զի նա կերկնչի
 Ամէն անձերէ,
 Մարդոյ ձոյներէ:
 Առաջին անգամ
 Ով որ դառնի
 Շարաթ արեւոյ իս
 Իսկ անորդ ներէ:
 Մեր այս երեք բառ
 Կամ վեց հաս տառեր.
 Զ «Արեգակ» կառնու
 Վեց ամիս նուէր:

ՆԵՐՍՍԻ ԵՒ ԱԼԻՇԱՆԻ

Պատկերներն պատրաստել տուած ենք
 Ընտիր թանձրաբարտի վրայ թէ «ալաիւմի»
 մէջ գրուելու և թէ առանձին շրջանակաւ պա
 ալն կախ լուսավորաւ մեծութեամբ: Առա
 ջիններու իւրաքանչիւրն կարծէ «սէնթ» իսկ
 մեծերու հասար 10 սէնթ: Թղթատարի ծախքը
 մեր վրայ է: Գներն կ'աճի: Տեղական նամա
 կադրոյժ կընդունինք:

ԱՌՆԱԶԱՆ ԻՐԱԳԱՅ ԹԱՅՄԱՐԶ Ն

ՄԺԱԿ

Կ'ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԻ ՇԱՐԱԹՐ 5 ԱՆԳԱՐ

Տարեկան գինն է 10 բուրլ, կէս տարեկանը 6 բ.
 Բայ անողդագ բուրլ ուզող ամերիկեան
 Հայք կը իրաւունքն դնեն Արեգակ ի թմաւ
 Բուրլ եւն'ան ամբ կամ նամակաւ:

“ԱՇԱԿ” ԿԱՐԿԱՑԻՔ

Տէր—Խմբագիր

Հ. ԿԻՆԵՍՆ

ԳԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԼՐԱԳԱՅ ԻՐԱԳԱՅ

ԱՐԵԳԱԿ

ՇԱՐԱԹԱՐԵՐԹ ԱԶԳԱՑԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

— ԲԱԺԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Ամերիկացի համար տարեկան 2 ու կէս տղար, վեցամեայ 1 ու կէս տղար
 Փարսեայ համար տարեկան 2 ու կէս մէջլա, վեցամեայ 1 ու կէս մէջլա
 Եւրոպայի և այլ երկրներու համար տարեկան 12 ֆր., վեցամեայ 7 ֆր.

Գուրա գլխաւոր Լրագրաց ճամբար ծախքը իմացալ թիւնն վրայ է:
 Բաժանորդի գլխաւորն ԿԱՆԻՍԻԿ ՎՏԱՐԻԿ ԵՆ. Զի հրատարակուած նա
 մէկ է. եւ չի տրոխր: Մանաւոր միւր կ'ընդունան ինչո՛րէն, անգ
 րապէս ու գրախոսէն լեզուն իսկ:

— ԳՐԱՐԱՆԿԱԿԱՆ ԹԻՒՆՆԵՐ —

Կոտանդան պղծիս	Պատու արժանի վարչաթիւն «Արեւիք»
Զբոսահայ	Տ. Յ. Վարդապետ և վաճառ Անտոնեան
Իսկանդար	Տ. Գեղամ, Տ. Գրիգորեան
Սամառ և Տրապիզոն	Տ. Միհրան Փիւլքեան
Աստիս	Տ. Պետրոս Արքեպիսկոպոս
Տիգրանակերտ	Արմ. Տ. Յովհ. Քէն. Պապատարեան
Նիւ Երզն	Տ. Յակոբ Իսկան
Ճեղքի Սիբի	Տ. Կարապետ Զարգանեան
Արթուր	Տ. Ասատուր Բաթիկեան

Հայկ.
 For the Editor of THE ARÉKAG, Stirling (Morris Co.) N. J. U. S. America.